

ІСТОРІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

Ігор РАЙКІВСЬКИЙ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ: ПОГЛЯД КРИЗЬ ПРИЗМУ ЧВЕРТЬВІКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ

Кафедра історії України була створена на історичному факультеті Івано-Франківського державного педагогічного інституту ім. В. Стефаника у червні 1990 р. Заснування кафедри стало можливим в умовах новітнього національного відродження кінця 1980-х рр. та відбулося напередодні прийняття Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 р., що стало рубіжним кроком на шляху до проголошення незалежної Української держави. Олександр Довженко писав про Україну як “єдину країну в світі, де не викладалася в університетах історія цієї країни, де історія вважалася чимось забороненим, ворожим і контрреволюційним...”¹. Як відомо, в радянські часи історія України подавалася на тлі російської як сума місцевих подій, але навіть у такому вигляді її викладали тільки для спеціалістів-істориків в обмежених обсягах. Зокрема, серед студентів історичного факультету Івано-Франківського державного педагогічного інституту історію України (під назвою “історія Української РСР”) наприкінці 1970-х – у 1980-х рр. викладали професор В.В. Грабовецький (період середньовіччя), доцент М.Ф. Кучернюк (період капіталізму другої половини ХІХ – початку ХХ ст.), професор О.Ю. Карпенко (соціалістичне будівництво в радянській Україні після 1917 р.).

У наказі ректора №70 а від 29 червня 1990 р. про створення кафедри йшлося: “У зв’язку із розділенням кафедри історії СРСР і УРСР на кафедру історії СРСР та кафедру історії України наказую:

Затвердити такий розподіл викладацького складу на кафедрах: <...> Кафедра історії України:

1. Професор Грабовецький В.В. 2. В.о. доцента Сворака С.Д. 3. Асистент кафедри Бурдуланюк В.М. 4. Асистент Кулик О.П. 5. Асистент Кочкін І.Т. <...> Старший лаборант Цепенда І.Я.”. Завідувачем кафедри був призначений доктор історичних наук, професор В.В. Грабовецький, який керував колективом протягом 17 років².

Кафедра пройшла нелегкий шлях становлення і розвитку, основою для якого послужило зміцнення кадрового потенціалу. На момент створення кафедри наукові ступені мали тільки два викладачі – крім самого завідувача професора В.В. Грабовецького, був кандидат історичних наук, в.о. доцента С.Д. Сворака (до 1996 р.). Після навчання в докторантурі Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова (м. Київ) і захисту докторської дисертації С.Д. Сворака очолив новостворену кафедру політології (з 2000 р.). Починаючи з вересня 1990 р., на кафедрі працював (до липня 2001 р.) доктор історичних наук, професор О.Ю. Карпенко, який раніше (з 1986 р.) очолював кафедру історії СРСР і УРСР. Протягом 1990–1996 рр. серед членів професорсько-викладацького складу кафедри був колишній декан історичного факультету, кандидат історичних наук, доцент І.М. Шумейко. Від часу створення до 2009/2010 навчального року (включно) на кафедрі працював кандидат історичних наук, доцент, заслужений працівник культури України Б.М. Гаврилів, який вийшов на пенсію. Упродовж 1992–2003 рр. доцентом кафедри був кандидат історичних наук, доцент (нині – доктор історичних наук, професор) І.В. Пилипів, що пізніше перейшов працювати в Інститут менеджменту (нині – Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту) Тернопільського національного економічного університету на посаду директора, завідувача кафедри гуманітарних і фундаментальних дисциплін.

Нинішній ректор І.С. Цепенда працював доцентом кафедри історії України в 1993–1996 рр., водночас був заступником декана юридичного факультету, а з 1996 р. продовжив свій трудовий

шлях як II-й, пізніше – I-й секретар посольства України в Республіці Польща. Після дипломатичної служби (з 1996 р.) і навчання в докторантурі Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України (1999–2002 рр.) І.Є.Цепенда повернувся до Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника на посаду проректора з міжнародного співробітництва, професора кафедри міжнародних відносин, у квітні 2012 р. був обраний ректором університету. З грудня 1991 р. членом професорсько-викладацького складу кафедри був кандидат історичних наук, доцент (нині – доктор історичних наук, професор) *В.В.Марчук*, що з квітня 2005 р. очолив кафедру політології Прикарпатського університету. У 2012–2015 рр. він працював проректором з міжнародного співробітництва, з початку 2015–2016 навчального року став завідувачем кафедри політичних інститутів та процесів Інституту історії, політології і міжнародних відносин. Кандидат історичних наук *О.П.Кулик* (Сагайдак) нині працює доцентом кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби на факультеті міжнародних відносин у Львівському національному університеті ім. І.Франка. Старший викладач *І.Т.Кочкін* викладає археологію України, історію первісного суспільства, антропологію на кафедрі етнології та археології Прикарпатського університету.

Отже, на кафедрі історії України відбулося становлення як науковців і педагогів цілого ряду відомих сучасних вчених, докторів наук, професорів, які здобули визнання серед наукової спільноти і громадськості. Кадри для поповнення викладацького складу давала аспірантура при кафедрі історії України, що була відкрита в 1991 р. (перший набір аспірантів – *О.С.Жерноклеєв*, *В.П.Педич* і *П.В.Дутчак*) та поновлювалася кращими випускниками факультету (Інституту). Серед випускників аспірантури сьогодні працюють на кафедрі доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри *І.Я.Райківський* (з 1996 р.), кандидати історичних наук, доценти *Л.Р.Дрогомирецька* (на посаді викладача – з 2000 р., до цього часу була старшим лаборантом), *А.З.Королько* (з 2001 р.), *С.Й.Кобута* (з 2001 р.), *Т.В.Галицька-Дідух* (з 2002 р.), *О.І.Єгрешій* (з 2003 р.), *А.І.Міщук* (з 2014 р. – як штатний викладач, до цього з 2005 р. працював сумісником кафедри, основним місцем його роботи був Навчально-науковий центр досліджень українського національно-визвольного руху ім. професора *О.Ю.Карпенка*). Заступник директора Інституту історії, політології і міжнародних відносин (з вересня 1999 р.) *М.В.Сигидин* працює на кафедрі з 1992 р., після закінчення аспірантури в Київському державному педінституті ім. *М.Драгоманова*.

Станом на 1 вересня 2015 р. на кафедрі налічувалося 10 штатних викладачів: завідувач кафедри (з квітня 2007 р.) доктор історичних наук, професор *Ігор Ярославович Райківський*, доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України *Володимир Васильович Грабовецький*, кандидати історичних наук, доценти *Василь Миколайович Бурдуланюк*, *Тамара В'ячеславівна Галицька-Дідух*, *Людмила Романівна Дрогомирецька*, *Олег Ігорович Єгрешій*, *Степан Йосипович Кобута*, *Андрій Зіновійович Королько*, *Андрій Іванович Міщук*, доцент *Михайло Васильович Сигидин*. Старшим лаборантом кафедри працює з листопада 1998 р. *С.П.Дзундза*. У кадровому потенціалі кафедра являє собою органічний сплав кількох поколінь науковців. Два викладачі – *В.В.Грабовецький* і *В.М.Бурдуланюк* – працюють на кафедрі з 1990 р., від часу її створення.

За чверть століття свого існування кафедра стала своєрідною “кузнею кадрів” для Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника. Так, на кафедрі в різний час працювали або навчалися в аспірантурі доктор політичних наук, професор, ректор Прикарпатського університету *І.Є.Цепенда*, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри політичних інститутів та процесів *В.В.Марчук*, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри *всесвітньої історії* *О.С.Жерноклеєв*, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії слов'ян *В.Л.Комар*, доктор історичних наук, доцент кафедри *всесвітньої історії* *С.М.Борчук*, доктори історичних наук, професори кафедри історії і теорії держави і права *Юридичного інституту* *С.Д.Сворака* і *С.В.Адамович*, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри гуманітарних і фундаментальних дисциплін *Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Тернопільського національного економічного університету* *І.В.Пилипів* (нині за сумісництвом – професор кафедри історії України), кандидат історичних наук, доцент кафедри політичних інститутів та процесів *М.А.Геник*, завідувач кафедри

міжнародних відносин Прикарпатського університету, кандидат історичних наук, доцент І.Ф.Гурак та ін.

Навчально-методична діяльність кафедри з проголошенням самостійності України була поширена на всі факультети та Інститути Прикарпатського університету, де викладається нормативний курс “Історія України”, що охоплює період від найдавнішого часу до сьогодення. Особливу увагу професорсько-викладацький склад приділяє фаховій підготовці студентів-істориків, забезпечуючи викладання нормативних курсів “Історія України” (I–IV курси), “Історичне краєзнавство, музеєзнавство” (I–II курси), “Методика викладання історії” (IV курс). Крім того, з третього курсу студенти обирали одну з двох спеціалізацій кафедри: 1) “Становлення української державності в контексті міжнародних відносин нового і новітнього часу”; 2) “Історичне краєзнавство і музеєзнавство”. У 2015–2016 навчальному році студенти стаціонарного відділення поглиблено вивчають на кафедрі спецкурси в рамках спеціалізації “Становлення української державності в контексті міжнародних відносин нового і новітнього часу”, а студенти заочного відділення – спеціалізації “Історичне краєзнавство і музеєзнавство”.

Однією з центральних ланок діяльності професорсько-викладацького складу кафедри історії України є наукова робота, що набула значного розвитку в незалежній Україні, коли відкрився доступ до вітчизняних і зарубіжних архівів, можливості для закордонних стажувань, ознайомлення із здобутками західної історіографії. Отже, виникли передумови для вільного й неупередженого наукового аналізу першоджерел, фахової літератури, видання наукової продукції без ідеологічного тиску, жорсткої цензури, як це було в радянські часи. Протягом 25 років вийшли друком десятки монографій, сотні статей в авторитетних українських і зарубіжних наукових виданнях, авторами яких виступили викладачі та аспіранти кафедри. Вони брали участь також у численних міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференціях³. Крім публікацій у фахових виданнях, значна увага традиційно приділяється популяризації серед населення маловідомих сторінок української історії в засобах масової інформації, в обласній періодичній пресі.

Свою наукову діяльність кафедра розгорнула в кількох напрямках. Зокрема, над проблематикою “Визвольні змагання в Галичині в період середньовіччя і нового часу” працюють В.В.Грабовецький і М.В.Сигидин. У рамках другого напрямку “Український національний рух у Галичині XIX–XX ст.” здійснюють наукові дослідження І.Я.Райківський, Т.В.Галицька-Дідух, А.З.Королько, О.І.Єгрешій, Л.Р.Дрогомирецька, С.Й.Кобута, А.І.Міщук. Третій науково-дослідний напрямок “Краєзнавство та пам’яткознавство Галичини” представляють у своїх дослідженнях передусім В.В.Грабовецький, А.З.Королько, В.М.Бурдуланюк. У 2007–2014 рр. кафедра працювала над науковою темою (в межах робочого часу викладачів) “Український національний рух у Галичині: політичний, економічний, духовно-культурний аспекти”, а з 2015 р. у Міністерстві освіти і науки України затверджена нова тема “Історія Галичини нового і новітнього часу, історичне краєзнавство, музеєзнавство”.

Хотілося б більш детально розкрити біографічні дані та основні віхи діяльності викладачів кафедри історії України. Так, професор В.В.Грабовецький, уродженець смт. Печеніжина на Коломийщині в липні 1928 р., більш як півстоліття плідно працює на науковій і громадсько-культурній ниві. Після закінчення Львівського державного університету ім. І.Франка (1951 р.) він протягом 22 років був співробітником Інституту суспільних наук (нині – Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України), де захистив кандидатську (1958 р.) і докторську (1968 р.) дисертації, пройшов трудовий шлях від молодшого до провідного наукового співробітника. У 1975 р. перейшов працювати викладачем до Івано-Франківська в тодішній педагогічний інститут ім. В.Стефаніка. У 1982 р. отримав вчене звання професора. В.В.Грабовецький є автором близько сотні монографій, понад тисячі наукових статей і повідомлень. Перша стаття дослідника з’явилася ще в грудні 1953 р. на сторінках районної газети на Львівщині “Радянське життя”, була присвячена славному українському гетьману Б.Хмельницькому. “Бібліографічний покажчик” тільки основних наукових праць В.В.Грабовецького, підготовлений співробітниками кафедри до його 80-річного ювілею, нараховує близько 350 позицій⁴.

Попри різноманітність напрямів дослідницької діяльності предметом наукових інтересів В.В.Грабовецького завжди була історія рідної України – давньоруського періоду, стародавнього Галича, запорізького козацтва, історична урбаністика, життя вірменських поселенців у Галичині, наукова біографістика, дослідження зі спеціальних історичних дисциплін тощо. Однак свою найбільшу увагу В.В.Грабовецький приділив історії багатоговікового визвольного руху карпатських опришків, зокрема діяльності Олекси Довбуша, історичного минулого рідного краю. Сьогодні неможливо уявити українську історіографію без таких книжок В.В.Грабовецького, як “Селянський рух на Прикарпатті в другій половині XVII – першій половині XVIII ст.” (1962 р.), “Антифеодальна боротьба карпатського опришківства XVI–XIX ст.” (1962 р.), “Олекса Довбуш (1700–1745)” (1994 р.), “Гуцульщина XIII–XIX століть. Історичний нарис” (1982 р.), тритомної “Ілюстрованої історії Прикарпаття” (2002–2004 рр.) тощо. Нині В.В.Грабовецький викладає студентам-історикам ряд спецкурсів на кафедрі. Під його керівництвом захистили кандидатські дисертації 23 аспіранти і пошукачі, він був науковим консультантом двох докторських дисертацій.

Завідувач кафедри І.Я.Райківський є автором понад сотні наукових публікацій, у тому числі трьох монографічних видань з історії українського національного відродження в XIX ст., західноукраїнської соціал-демократії та її лідерів у Галичині першої половини XX ст., був співавтором дев'яти колективних монографій, опублікував більше десятка статей у зарубіжних виданнях, численні статті в авторитетних вітчизняних журналах про український національний рух та українсько-польські зв'язки в XIX – першій половині XX ст. Уродженець м. Івано-Франківська в червні 1967 р., він закінчив міську середню школу №2 (нині – Івано-Франківський природничо-математичний ліцей), місцевий педагогічний інститут з відзнакою в 1991 р. (після першого курсу в 1985–1987 рр. проходив строкову військову службу в збройних силах), аспірантуру при кафедрі в 1995 р. У квітні 1996 р. в Інституті українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України у Львові захистив кандидатську дисертацію “Українська соціал-демократична партія (1918–1939 рр.)”, а в жовтні 2014 р. – докторську дисертацію “Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини XIX століття”.

І.Я.Райківський працює на кафедрі історії України з вересня 1996 р., спочатку як асистент, пізніше – старший викладач, доцент, професор. Вчене звання доцента отримав у 2002 р. Є членом редколегії всеукраїнського наукового культурно-просвітницького і краєзнавчого часопису “Галичина” з 1997 р. (до 2009 р. – вченим секретарем). Протягом 2003–2008 рр. був ученим секретарем новоствореної Спеціалізованої вченої ради у Прикарпатському університеті для захисту кандидатських дисертацій за спеціальностями “історія України” та “етнологія”, нині – член цієї ради. І.Я.Райківський викладає для студентів-істориків нормативний курс “Історія України XIX – початку XX ст.”, спеціалізовані курси, наукові семінари, курс для магістрів “Організація і методологія наукового дослідження”, а також “Історію України” для студентів неісторичних спеціальностей. Нині є керівником п'яти захищених кандидатських дисертацій.

Уродженець с. Стопчатова Косівського району в лютому 1951 р., В.М.Бурдуланюк навчався на історичному факультеті Львівського державного університету ім. І.Франка, після закінчення якого (з 1973 р.) працював учителем історії в с. Прибилові Тлумачького району, а з 1974 по 1987 рр. – на різних посадах (консультант, вчений секретар, заступник голови правління) в обласній організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. За його ініціативою в області у 80-х рр. XX ст. встановлено понад 30 пам'яток і пам'ятних меморіальних дошок відомим діячам науки і культури краю в Івано-Франківську, Коломиї, Калуші, Долині, с. Красноїллі Верховинського району та ін., зокрема Д.Січинському, М.Заньковецькій, В.Гнатюку, Михайлові та Анні Павликам тощо. Із грудня 1987 р. перейшов працювати на кафедру історії СРСР та УРСР Івано-Франківського педінституту, з 1990 р. – на кафедрі історії України. Сфера наукових зацікавлень – історія української науки і культури, історичне краєзнавство та пам'яткознавство Галичини. У 1996 р. захистив кандидатську дисертацію в Чернівецькому національному університеті ім. Ю.Федьковича на тему “Культурні зв'язки Галичини з Наддніпрянською Україною в кінці XIX – на початку XX століть”. В.М.Бурдуланюк є автором близько 200 наукових і науково-популярних публікацій. Викладає

для студентів-істориків історію України пізнього середньовіччя, спецкурси, а також нормативний курс “Історія України” на неісторичних спеціальностях.

Уродженець м. Єнакієве Донецької області в листопаді 1960 р., М.В.Сигидин здобув середню освіту в Ямницькій загальноосвітній школі неподалік Івано-Франківська. Працює на кафедрі історії України з 1992 р., закінчив з відзнакою історичний факультет Івано-Франківського педінституту 1987 р. та аспірантуру Київського державного педагогічного інституту ім. М.Драгоманова. З 1999 р. і до сьогодні – заступник директора Інституту історії, політології і міжнародних відносин, з 2006 р. – доцент кафедри. Наукові інтереси М.В.Сигидина стосуються проблем історії українського козацтва, визвольної боротьби українського народу XVII ст. Тема його кандидатської дисертації “Західне Поділля у середині XVII ст.: проблема возз’єднання з Козацькою державою Б.Хмельницького”. Усього з-під пера М.В.Сигидина вийшло понад півсотні публікацій, включаючи окремі видання, колективні монографії, наукові статті, навчально-методичні розробки. Викладає для студентів-істориків нормативні курси “Ранньомодерна історія України (XVII–XVIII ст.)”, “Історія українського козацтва”, “Історіографія історії України”. Як заступник директора Інституту зробив вагомий внесок у справу організації навчально-виховного процесу, акредитації спеціальностей тощо. З 2012 р. – директор Науково-освітнього центру українського козацтва імені полковника С.Височана Прикарпатського національного університету та Інституту історії України НАН України. Є членом правління і заступником голови обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Т.В.Галицька-Дідух народилася в червні 1974 р. у м. Івано-Франківськ. Закінчила Івано-Франківську середню школу №7 та історичний факультет Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника в 1996 р. з відзнакою. У 1997 р. стала першим магістром історії Прикарпатського університету. Під науковим керівництвом професора О.Ю.Карпенка в 2001 р. захистила кандидатську дисертацію в Інституті українознавства ім. І.Крип’якевича у Львові на тему “Східна Галичина і Ризька мирна конференція 1920–1921 рр.”. Працюючи на кафедрі історії України з 2002 р., Т.В.Галицька-Дідух займається дослідженням української революції 1917–1921 рр., опозиційного руху проти партійно-тоталітарного режиму на радянській Україні, суспільно-політичних і соціально-економічних процесів у західних областях УСРР. Викладає для студентів-істориків нормативні курси “Новітня історія України XX – початку XXI ст.”, “Методика викладання історії”. Сьогодні є керівником однієї захищеної кандидатської дисертації, експертом висновків щодо підручників з історії України. Як заступник директора Інституту історії, політології і міжнародних відносин з виховної роботи (на громадських засадах) з 2011 р. Т.В.Галицька-Дідух приділяє увагу вихованню серед студентської молоді патріотизму, моральних якостей. Вона координує благодійну діяльність викладачів і студентів, є керівником гуртка художньої самодіяльності Інституту, що неодноразово був переможцем і призером на конкурсах художньої самодіяльності Прикарпатського університету “Весняна хвиля”, виступав на загальноміських заходах.

А.З.Королько, уродженець смт. Заболотова Снятинського району в травні 1976 р., випускник історичного факультету Прикарпатського університету з відзнакою (1998 р.), аспірантури при кафедрі (2001 р.). Кандидатську дисертацію на тему “Громадсько-політична і наукова діяльність Антона Петрушевича” захистив у лютому 2002 р. у Чернівецькому національному університеті ім. Ю.Федьковича (науковий керівник – професор В.В.Грабовецький). Працює на кафедрі з вересня 2001 р., пройшов трудовий шлях від асистента до доцента. Вчене звання доцента кафедри присвоєно в 2006 р. Протягом грудня 2010 р. – листопада 2013 р. був докторантом Прикарпатського університету. З 2008 р. – вчений секретар спеціалізованої вченої ради в університеті для захисту кандидатських і докторських дисертацій за спеціальностями “історія України”, “етнологія”. Основна сфера наукових зацікавлень – суспільно-політичні та етнокультурні процеси на Покутті в XIX – XX ст., історична регіоналістика, є автором понад ста публікацій з цієї проблематики.

А.З. Королько був науковим редактором низки колективних видань: “Покуття. Історико-етнографічний нарис” (Львів, 2010 р.), “Станіславів – Станіслав – Івано-Франківськ” (Івано-Франківськ – Львів, 2012 р.), “Стефаниківський край Черемошу і Пруту... Снятинщина. Історико-етнографічний нарис” (Снятин – Івано-Франківськ – Львів, 2014 р.) та ін. Є членом

редколегій університетського часопису “Галичина” та краєзнавчого і літературно-мистецького журналу “Снятин”. А.З.Королько читає нормативні і спеціалізовані дисципліни для студентів-істориків: “Історичне краєзнавство, музеєзнавство”, “Історія розвитку та організація туристсько-краєзнавчої роботи”, “Основи шкільного краєзнавства”, “Теорія екскурсійної справи”, “Основи музейної справи на Прикарпатті”, а також “Історія України” для студентів неісторичних спеціальностей. Він завершує написання докторської дисертації на тему “Суспільно-політичні та етнокультурні процеси на Покутті в контексті українського національного відродження (1890-ті рр. – 1919 р.)”.

Л.Р.Дрогомирецька народилася в червні 1965 р. у с. Зелена Надвірнянського району. Закінчила історичний факультет Івано-Франківського державного педінституту в 1987 р., навчалася заочно в аспірантурі на кафедрі історії України (1993–1997 рр.), водночас працювала старшим лаборантом кафедри. З вересня 2000 р. – на викладацькій посаді, спочатку на посаді асистента кафедри історії України, пізніше – старшого викладача, доцента (з 2005 р.). У 2004 р. захистила кандидатську дисертацію “Українська кооперація в громадсько-політичному житті Західної України (1920–1939 рр.)” у спеціалізованій вченій раді в Прикарпатському університеті (науковий керівник – професор В.В.Грабовецький). Співавтор ряду колективних видань Інституту історії, політології і міжнародних відносин, автор статей з історії громадсько-політичного життя на Західній Україні у 1920–1939 рр., навчально-методичних матеріалів. Викладає для студентів-істориків нормативний курс “Давня і середньовічна історія України”, для магістрів – “Економічна історія України”, спецкурси, а також “Історію України” для неісторичних спеціальностей. Вчене звання доцента отримала в 2013 р. Л.Р.Дрогомирецька успішно виконує функції голови профспілкової організації кафедри історії України.

О.І.Єгрешій народився в жовтні 1974 р. у м. Івано-Франківськ. Випускник історичного факультету Прикарпатського університету (1996 р.), працював учителем історії і правознавства Богородчанського військово-спортивного ліцею в 1996–1999 рр. Навчався в стаціонарній аспірантурі при кафедрі історії України, після закінчення якої (з 2003 р.) працює викладачем цієї ж кафедри. Кандидатську дисертацію на тему “Суспільно-політична і культурно-просвітницька діяльність єпископа Григорія Хомишина (1904–1945 рр.)” захистив 2003 р. у Прикарпатському університеті (науковий керівник – професор В.В.Грабовецький). З 2006 р. працює на посаді доцента кафедри історії України, в 2010 р. йому було присвоєно вчене звання доцента кафедри. Активно займається дослідженням церковно-релігійного життя в Україні в ХХ – на початку ХХІ ст., автор понад 70 наукових і науково-популярних публікацій із цієї проблематики. О.І.Єгрешій є членом громадської організації “Поступовий гурт франківців” (з 2015 р.). З 1996 р. працює викладачем Духовно-катехитичного інституту УГКЦ (з 2000 р. – Івано-Франківської Теологічної академії, з 2014 р. – Богословського університету ім. Івана Золотоустого). З жовтня 2014 р. – директор Інституту історії Церкви Богословського університету. Викладає для студентів-істориків “Історію релігії і церкви в Україні”, спецкурси, а також “Історію України” для політологів та інших студентів неісторичних спеціальностей.

С.Й.Кобута, уродженець с. Войнилова Калуського району на Івано-Франківщині в лютому 1963 р. Після закінчення місцевої школи в 1978 р. вступив до Львівського технікуму промислової автоматики, який закінчив у 1982 р. Працював деякий час за спеціальністю на підприємствах радіотехнічної та електронної промисловості. У 1984–1986 рр. проходив строкову військову службу в збройних силах. У 1987–1992 рр. навчався на історичному факультеті Івано-Франківського державного педінституту ім. В.Стефаніка, який закінчив з відзнакою. Викладав історію в середній школі №68 у м. Львові (1992–1994 рр.), історію, політологію і правознавство в Івано-Франківському коледжі електронних приладів (1994–1997 рр.). Із березня 1997 року перейшов на роботу в Прикарпатський університет, де працював на посадах асистента, старшого викладача, доцента. У 2001 р. захистив кандидатську дисертацію в Чернівецькому національному університеті ім. Ю.Федьковича на тему “Суспільно-політичні процеси в західному регіоні України (1988–1999 рр.)” під керівництвом професора О.Ю.Карпенка. Із грудня 2002 р. до червня 2005 р. перебував на державній службі на посаді начальника управління з питань внутрішньої політики Івано-Франківської обласної державної адміністрації. Із серпня 2005 р. працює на посаді доцента кафедри історії України Прикарпатського

університету. Автор понад 70 наукових і науково-популярних праць з історії громадсько-політичного, національно-культурного і церковного життя в Україні кінця 1980-х рр. – початку ХХІ ст. Викладає “Історію України” для студентів неісторичних спеціальностей та спецкурси в Інституті історії, політології і міжнародних відносин.

А.І.Міщук народився в березні 1979 р. у м. Івано-Франківську. Після закінчення Івано-Франківської середньої школи №7 у 1996 р. вступив на навчання до Прикарпатського університету, в 2001 р. отримав диплом магістра і здобув кваліфікацію історика-викладача. З жовтня того ж року – стаціонарний аспірант Прикарпатського університету за спеціальністю “історія України”. У листопаді 2004 р. був призначений на посаду молодшого наукового співробітника Наукового центру досліджень українського національно-визвольного руху Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника та Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Кураса НАН України. У 2005 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: “Громадська та наукова діяльність Юліана Целевича (1843–1892 рр.)” (науковий керівник – професор В.В.Грабовецький). Згодом був переведений на посаду наукового співробітника, старшого наукового співробітника. Вчене звання старшого наукового співробітника присвоєно в грудні 2009 р. Після захисту дисертації працював сумісником на кафедрі історії України, з вересня 2014 р. обійняв посаду доцента кафедри як штатний працівник. Предметом наукових зацікавлень А.І.Міщука є проблеми українського національно-визвольного руху в ХІХ – першій половині ХХ ст. Викладає “Історію України” для студентів неісторичних спеціальностей.

Викладачі та аспіранти кафедри регулярно беруть участь у міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференціях у різних містах України (зокрема, в Києві, Львові, Чернівцях, Тернополі, Луганську, Миколаєві, Коломиї та багатьох ін.), а також за її межами, в Польщі, Росії, Словаччині, Румунії тощо. Науковий і суспільний резонанс мали проведені з ініціативи кафедри конференції до 500-річчя селянського повстання Мухи (1990 р.), виникнення українського козацтва, вшанування пам’яті легендарного опришківського ватажка О.Довбуша, ювілеїв видатних українських діячів Б.Хмельницького, М.Драгоманова, М.Костомарова, М.Шашкевича, К.Левицького та ін. Викладачі кафедри працювали в оргкомітетах конференцій до річниць утворення ЗУНР (1993, 1998, 2003, 2008, 2013 рр.); українського пожежно-гімнастичного товариства “Січ” (2000, 2015 рр.); з історії українсько-польських відносин (1996 р.); святкування ювілейних дат видатних громадсько-політичних діячів, борців за українську державність Р.Шухевича (2007 р.), С.Бандери (2008 р.); 350-річчя Гадяцької унії (2008 р.); відзначення 20-річчя створення Народного Руху України (2009 р.); річниць депортаційних процесів українців з Польщі (2015 р.); ювілейних дат прикарпатських міст: 850-річчя Снятина (2008 р.), 950-річчя Тисмениці (2012 р.), 800-річчя Тлумача (2013 р.); на релігійну тематику – до 150-річчя митрополита А.Шептицького (2015 р.), 130-річчя створення Станиславівської єпархії (2015 р.) тощо.

Кафедра має міжнародні зв’язки з провідними вченими і науковими установами. Так, І.Я.Райківський проходив наукові стажування у Польщі (Варшаві, Кракові, Перемишлі), Словаччині (Кошице, Пряшеві, Свиднику), Москві, мав двомісячні гранти Польської академії наук (липень – серпень 2010 р.), Словацької академії наук (грудень 2013 р. – січень 2014 р.) для опрацювання зарубіжних архівів і бібліотек. А.З.Королько стажувався в Польщі (Кракові, Перемишлі), Румунії, Т.В.Галицька-Дідух – у Москві, О.І.Єгрешій – у Варшаві, М.В.Сигидин – у Кракові (Ягеллонський університет). Аспіранти кафедри працюють у зарубіжних архівах і бібліотеках, зокрема О.В.Дмитрук мала багатомісячну стипендію в Австрії, Н.Д.Федорак опрацьовував першоджерела в Англії, І.М.Стасюк – у Польщі тощо. Колишній аспірант кафедри В.М.Нагірний захистив дисертацію в Польщі, працює викладачем у Ягеллонському університеті, є автором численних публікацій з середньовічної історії.

При кафедрі успішно функціонує аспірантура, яку за 25 років закінчило понад півсотні аспірантів. Випускники аспірантури успішно захистили кандидатські, а частина з них – докторські дисертації, працюють не лише в Прикарпатському університеті, але й в інших вищих навчальних закладах і наукових інституціях, що свідчить про вагомий внесок кафедри в розвиток освіти і науки в нашому краї, як і загалом в Україні. Серед колишніх аспірантів кафедри виросли відомі вчені й педагоги, керівники структурних підрозділів не лише в Прикарпат-

ському університеті, а й далеко поза його межами. Так, Туранли Ферхад Гардашкан-оглу працює доцентом кафедри загального і слов'янського мовознавства факультету гуманітарних наук Національного університету "Кієво-Могилянська академія", О.Б.Ярошинський – провідний науковий співробітник відділу української історії Національного науково-дослідного Інституту українознавства та всесвітньої історії, Г.Л.Гладка – доцент юридичного інституту Львівського університету внутрішніх справ України.

В.П.Педич і Н.М.Концур – доценти кафедри історії і політології Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, В.І.Мельник – доцент кафедри філософії цього ж університету, О.В.Гайдукевич – доцент кафедри українознавства і філософії Івано-Франківського національного медичного університету, В.Б.Скоморовський – доктор юридичних наук (з 2015 р.), завідувач кафедри теорії та історії держави і права Івано-Франківського університету права ім. короля Данила, Т.І.Гуменюк – викладач цієї ж кафедри, Л.М.Ілин – завідувач відділу аспірантури, доцент кафедри теорії та історії держави і права Івано-Франківського університету права ім. короля Данила, І.І.Дрогобицький – доцент кафедри теорії і методичного навчання гуманітарних дисциплін обласного Інституту післядипломної педагогічної освіти, Д.С.Зінчук – заступник директора з гуманітарної освіти Івано-Франківського коледжу Львівського національного аграрного університету тощо. П.В.Дутчак працювала доцентом кафедри історії України Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, нині – на пенсії.

Окремо хотілося б зупинитися на внеску викладачів кафедри в діяльність спеціалізованої вченої ради з історії України та етнології в Прикарпатському університеті та видання всеукраїнського наукового і культурно-просвітнього краєзнавчого журналу "Галичина", що став першим фаховим виданням в Інституті історії, політології і міжнародних відносин. Спеціалізовану вчену раду для захисту кандидатських дисертацій за спеціальностями "історія України" та "етнологія" було відкрито у квітні 2003 р. (протягом 2008–2013 рр. – спецрада для докторських і кандидатських дисертацій за тими ж спеціальностями, голова ради – доктор історичних наук, професор М.В.Кугутяк). Вченими секретарями ради працювали викладачі кафедри І.Я.Райківський (від моменту створення ради до 2008 р.) та А.З.Королько (з липня 2008 р. до теперішнього часу). Журнал "Галичина" як один з перших фахових друкованих органів у Прикарпатському університеті почав виходити в 1997 р., станом на 2015 р. побачило світ 26 номерів часопису*, з них сім – спарених, завершується підготовка до випуску чергового, 27-го номеру. Відповідальним секретарем "Галичини" з 1997 р. до 2009 р. був І.Я.Райківський, а з 2010 р. – О.І.Єгрешій, членами редакційної колегії, що безпосередньо займається підготовкою до друку журналу, крім головного редактора професора М.В.Кугутяка, є викладачі кафедри історії України І.Я.Райківський, О.І.Єгрешій, А.З.Королько. Часопис був затверджений у 1998 р. фаховим виданням з таких галузей наук: історія, філологія, мистецтвознавство, в 2015 р. пройшов перереєстрацію як фаховий журнал з історії.

Для поглибленого засвоєння студентами нормативних курсів і спецкурсів, наукових семінарів зі спеціалізації при кафедрі створено навчально-методичні кабінети з історії України (ауд. 618), історії українського війська (ауд. 616). Окреме місце займають музеї, де відбуваються навчальні заняття зі спеціалізації: Державний історико-краєзнавчий музей О.Довбуша та музей кафедри історії України (ауд. 617), що були створені з ініціативи академіка В.Грабовецького відповідно в 1995 і 2000 рр. Заснування навчально-методичних кабінетів у навчальних закладах такого типу узагальнено на державному рівні, що знайшло відображення на сторінках "Українського історичного журналу" (№4 за 1992 р.), у посібниках В.В.Грабовецького і Б.М.Гаврилів. Зокрема, в музеї кафедри історії України експонуються видання викладачів кафедри та її випускників: монографії, брошури, науково-популярні видання викладачів,

* Див.: Галичина. – 1997. – № 1. – 192 с.; 1998. – № 2. – 201 с.; 1999. – № 3. – 195 с.; 2000. – № 4. – 208 с.; 2001. – № 5–6. – 413 с.; 2001. – № 7. – 195 с.; 2002. – № 8. – 226 с.; 2003. – № 9. – 206 с.; 2004. – № 10. – 284 с.; 2005. – № 11. – 337 с.; 2006–2007. – № 12–13. – 483 с.; 2008. – № 14. – 582 с.; 2009. – № 15–16. – 774 с.; 2010. – № 17. – 374 с.; 2011. – № 18–19. – 417 с.; 2012. – № 20–21. – 551 с.; 2013. – № 22–23. – 582 с.; 2013. – № 24. – 390 с.; 2014. – № 25–26. – 419 с.

навчально-методичні розробки та посібники, історико-краєзнавчі видання випускників (більше 250 видань). Крім того, зберігаються примірники фахових видань Інституту – “Вісника Прикарпатського університету. Серія історія” (з 1998 р.), всеукраїнського наукового і культурно-просвітнього краєзнавчого часопису “Галичина” (з 1997 р.) та наукового журналу з проблем карпатознавства “Карпати. Людина. Етнос. Цивілізація” (з 2007 р.).

У викладачів кафедри є успіхи в роботі з обдарованою студентською молоддю, вони неодноразово мали переможців і призерів на всеукраїнських олімпіадах з історії, конкурсах студентських наукових робіт. Зокрема, студентка V курсу Світлана Пристайчук стала лауреатом на II етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з історії у м. Вінниця в 2007 р. (науковий керівник – доц. Королько А.З.), а студентка IV курсу Мар’яна Цапар – переможцем на цьому ж конкурсі у м. Вінниця в 2008 р. (науковий керівник – доц. Сигидин М.В.). Андрій Стасюк зайняв третє місце на II етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт у 2009 р. (науковий керівник – доц. Дрогомирецька Л.Р.). У 2011 р. студент IV курсу Дмитро Свінціцький здобув друге місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт у м. Херсоні, а в 2012 р. – третє місце на аналогічному конкурсі у м. Острозі (науковий керівник – доц. Сигидин М.В.). Студент спеціалізації кафедри історії України Богдан Паска (науковий керівник – доц. Галицька-Дідух Т.В.) був неодноразовим переможцем і призером II-го, загальноуніверситетського етапу Всеукраїнських студентських олімпіад з історії (друге місце в 2010 р., 2011 р. і 2014 р., перше місце в 2012 р.).

Студенти кафедральної спеціалізації регулярно друкують свої статті в університетському науковому журналі “Студентські історичні зошити”, що видається з 2009 р. (головний редактор – доктор історичних наук, професор М.В.Кугутяк, відповідальний секретар – доктор історичних наук, доцент М.М.Волощук), залучаючи до наукової діяльності і співпраці як українських, так і зарубіжних студентів з ряду європейських країн. Серед членів редколегії – викладачі кафедри І.Я.Райківський, Т.В.Галицька-Дідух, М.В.Сигидин. Усього станом на кінець 2015 р. вийшло шість номерів журналу, в яких надруковано понад два десятки статей студентів, що проходили спеціалізацію на кафедрі історії України. Для прикладу, в 2014 р. студенти по кафедрі історії України мали 11 наукових публікацій, у тому числі у “Віснику Прикарпатського університету”, “Науковому віснику Чернівецького університету”, журналі “Краєзнавець Прикарпаття”, збірнику матеріалів Всеукраїнської наукової студентської конференції “Велика війна 1914–1918: погляд через століття”, а також у студентських журналах “Еврика” та “Студентських історичних зошитах” (з них шість статей – у співавторстві з викладачами І.Я.Райківським, Т.В.Галицькою-Дідух, Л.Р.Дрогомирецькою, С.Й.Кобутою, А.З.Корольком, М.В.Сигидином). Більш детальну інформацію про наукову, навчальну і виховну роботу із студентами (як і інші аспекти діяльності кафедри) можна отримати на сайті кафедри історії України, відповідальним за ведення якого є доцент А.З.Королько.

Професорсько-викладацький склад кафедри традиційно приділяє значну увагу громадсько-патріотичній і виховній роботі серед студентської молоді, жителів міста та області. Так, В.В.Грабовецький – почесний громадянин одинадцяти міст і сіл – Коломиї, Калуша, Галича, Печеніжина, Княгинина, Уторопів, Іванівців, Грабівки, с. Долини Тлумацького району, а також Підлисса на Львівщині й Моринців на Черкащині, що стало відзначенням внеску вченого в написання історії населених пунктів і формування патріотизму серед підростаючого покоління. Популярними серед населення були авторські передачі В.В.Грабовецького на обласному радіо і телебаченні. Викладачі кафедри докладають чималих зусиль щодо популяризації маловідомих сторінок історії України, діяльності видатних українських громадсько-культурних і політичних діячів, періодично виступаючи з відкритими лекціями серед учнів, учителів, студентів, працівників правоохоронних органів, громадськості краю, а також на телебаченні й радіо, на актуальні суспільно-політичні теми.

Викладачі кафедри є членами Івано-Франківської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, в діяльності якої брали активну участь В.В.Грабовецький (як почесний голова спілки), М.В.Сигидин, А.З.Королько, О.І.Єгрешій. Більшість викладачів кафедри, зокрема Т.В.Галицька-Дідух (як голова з 2005 р.), А.З.Королько, О.І.Єгрешій, раніше – І.Я.Райківський, В.М.Бурдуланюк та ін., регулярно працюють у журі студентських та обласних

учнівських олімпіад з історії, а також конкурсів науково-дослідницьких робіт Малої академії наук. Зокрема, А.З.Королько з 2006 р. входить до складу журі IV загальноукраїнського етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з історії. У 2012 р. викладачі кафедри історії України брали активну участь у підготовці та проведенні Всеукраїнської олімпіади з історії в Івано-Франківську, в рамках якої підготували низку статей з історії Прикарпаття, опублікованих у двох номерах всеукраїнського видання для вчителів-істориків "Історія України" (№ 5–6, 9–10 за 2012 р.).

Викладачі кафедри є академнаставниками в студентських навчальних групах. Зокрема, доценти Т.В.Галицька-Дідух, Л.Р.Дрогомирецька, О.І.Єгрешій і С.Й.Кобута як академнаставники регулярно займаються виховною роботою зі студентами. Заступник директора Інституту історії, політології і міжнародних відносин Т.В.Галицька-Дідух бере активну участь в організації виховної роботи, художньої самодіяльності студентів. Зокрема, Інститут проводить шефську роботу в Містечку милосердя св. Миколая, Івано-Франківському навчально-реабілітаційному центрі та школі-інтернаті для дітей-сиріт, закупаючи одяг, взуття, предмети гігієни, книги, організовуючи свята св. Миколая, Новий рік тощо. Зусиллями академнаставників організовуються групові поїздки по Україні з метою ознайомлення з пам'ятними місцями історії та культури, патріотичного і духовного виховання студентської молоді.

За активну роботу на науковій, викладацькій і громадській ниві викладачі кафедри історії України неодноразово мали офіційні відзнаки. Так, професор В.В.Грабовецький нагороджений орденом "За заслуги" III, II і I ступенів (відповідно в 1996 р., 2006 р. і 2015 р.), двічі відмінник освіти України (1998 і 1999 рр.). І.Я.Райківський і Т.В.Галицька-Дідух були відзначені в 2015 р. подяками Міністерства освіти і науки України. І.Я.Райківський у 2005 р. отримав почесну грамоту голови Івано-Франківської обласної державної адміністрації, а Т.В.Галицька-Дідух – грамоти Івано-Франківської обласної ради в 2010 та 2012 рр. М.В.Сигидин був нагороджений грамотами міністра освіти і науки України в 1999 і 2000 рр., а А.З.Королько – в 2007 р. В.М.Бурдуланюк відзначений почесною грамотою міського голови Івано-Франківська в 2015 р. О.І.Єгрешій і А.З.Королько були переможцями в номінації "Молодий вчений року" в Івано-Франківській області відповідно в 2008 р. та 2011 р. А.З.Королько – лауреат обласної історико-краєзнавчої премії ім. В.Полека 2012 р., літературно-мистецької премії ім. М.Черемшини 2010 р. У 2015 р. відзначений також пам'ятною медаллю "За заслуги перед Покуттям". Колективна монографія під його науковою редакцією "Покуття. Історико-етнографічний нарис" на всеукраїнському конкурсі "Книжка року – 2010" виборола диплом у номінації "Візитівка". М.В.Сигидин був лауреатом обласної премії у галузі краєзнавства ім. В.Полека за 2014 р.

До свого 25-річного ювілею кафедра історії України підійшла з вагомими здобутками, має реальні творчі плани для подальшого успішного розвитку. Сподіваємося, що свій творчий потенціал професорсько-викладацький колектив кафедри зможе вдало реалізувати в умовах розбудови Прикарпатського національного Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника як одного з провідних вищих навчальних закладів України.

1. Довженко О. П. Сторінки щоденника (1941–1956) / Довженко О. П. – К., 2004. – С. 43.
2. Грабовецький В. В. Кафедрі історії України – 15 років, її здобутки / Грабовецький В. В. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 5.
3. Там само. – С. 10, 11.
4. Королько А. З. Бібліографічний покажчик основних наукових праць Володимира Грабовецького / Королько А. З. // Там само. – С. 331–355.